

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.01.1997, sp. zn. 2 Tzn 206/96, ECLI:CZ:NS:1997:2.TZN.206.1996.1

Číslo: 52/1997

Právní věta: Podle okolností případu i ve věci, ve které došlo v důsledku porušení zákona k nedůvodnému zastavení trestního stíhání v přípravném řízení, přestože nebyly provedeny všechny v úvahu připadající důkazy pro objasnění otázky, zda se obviněný skutku dopustil či nikoli, může v řízení o stížnosti pro porušení zákona zájem na stabilitě pravomocného rozhodnutí převládat nad zájmem na nápravě vadného stavu, zejména když se výrazně snížila možnost uvedenou otázku nově prováděnými důkazy objasnit tak, aby byly splněny podmínky pro podání obžaloby.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 14.01.1997

Spisová značka: 2 Tzn 206/96

Číslo rozhodnutí: 52

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Stížnost pro porušení zákona

Předpisy: 141/1961 Sb. § 172 odst. 1 písm. a

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 52

Podle okolností případu i ve věci, ve které došlo v důsledku porušení zákona k nedůvodnému zastavení trestního stíhání v přípravném řízení, přestože nebyly provedeny všechny v úvahu připadající důkazy pro objasnění otázky, zda se obviněný skutku dopustil či nikoli, může v řízení o stížnosti pro porušení zákona zájem na stabilitě pravomocného rozhodnutí převládat nad zájmem na nápravě vadného stavu, zejména když se výrazně snížila možnost uvedenou otázku nově prováděnými důkazy objasnit tak, aby byly splněny podmínky pro podání obžaloby.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 1. 1997 sp. zn. [2 Tzn 206/96](#))

Nejvyšší soud k stížnosti pro porušení zákona vyslovil, že pravomocným usnesením státního zástupce Městského státního zastupitelství v Brně ze dne 5. 6. 1996 sp. zn. 4 Zt 3514/94 byl porušen zákon v ustanovení § 172 odst. 1 písm. a) tr.ř. ve prospěch obviněného R. Š.

Z odůvodnění:

Usnesením městského státního zástupce v Brně ze dne 5. 6. 1996 sp. zn. 4 Zt 3514/94 bylo podle § 172 odst. 1. písm. a) tr. ř. zastaveno trestní stíhání obviněného R. Š. pro trestné činy zpronevěry podle § 248 odst. 1, 3 písm. c) tr. zák. a padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 17C odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., kterých se měl dopustit tím, že dne 21. 7. 1994 uzavřel v Praze v autobazaru Tempo smlouvu o zprostředkování prodeje osobního motorového vozidla zn. SEAT Ibiza, státní poznávací značky BMY 21-98, které měl pronajaté formou leasingu od společnosti ŠkoFin, Praha 1, za částku 240 000 Kč, a při uzavírání smlouvy předložil padělané doklady k vozidlu, čímž způsobil majiteli vozidla společnosti ŠkoFin, škodu ve výši 295 400 Kč.

Usnesení nabylo právní moci dne 15. 6. 1996.

Ministr spravedlnosti podal dne 12. 12. 1996 v neprospěch obviněného R. Š. stížnost pro porušení zákona proti usnesení městského státního zástupce o zastavení trestního stíhání. Ministr spravedlnosti namítl, že státní zástupce rozhodl na podkladě nedostatečně zjištěného skutkového stavu. Podle ministra spravedlnosti státní zástupce hodnotil důkazy jednostranně ve prospěch obviněného. Ministr spravedlnosti vytkl, že použití ustanovení § 172 odst. 1 písm. a) tr. ř. nepřicházelo v úvahu, protože je nesporné, že skutek se stal, a za sporné mohlo být považováno pouze to, zda skutek spáchal obviněný či jiná osoba. V závěru stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil vytýkané porušení zákona, ke kterému došlo ve prospěch obviněného, aby zrušil napadené usnesení a aby dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř., tj. aby přikázal nové projednání a rozhodnutí věci.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Napadené usnesení nemůže obstát již proto, že se opírá o ustanovení § 172 odst. 1 písm. a) tr. ř., podle něhož se trestní stíhání zastaví, je-li nepochybné, že se nestal skutek, pro který se trestní stíhání vede. V posuzovaném případě je vzhledem k výsledkům dokazování, které bylo provedeno v přípravném řízení, naopak nepochybné to, že skutek se stal, neboť z důkazů evidentně vyplývá, že osobní automobil zn. SEAT Ibiza státní poznávací značky BMY 21-98, jehož majitelem byla společnost ŠkoFin a jehož držitelem jinak byl obviněný R. Š., byl prostřednictvím soukromého autobazaru Tempo J. Ř. prodán N. B. za použití padělaného technického průkazu. Důkazy provedené v přípravném řízení opodstatňují pochybnost pouze o tom, kdo byl pachatelem skutku. V tomto smyslu ostatně vyznívá i závěr odůvodnění napadeného usnesení, v němž městský státní zástupce výslovně uvedl, že „v průběhu dokazování v přípravném řízení bylo nepochybně prokázáno, že obviněný R. Š. nebyl tou osobou, která nabídla k odprodeji motorové vozidlo“. Tomuto úsudku státního zástupce by odpovídalo zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. c) tr. ř. Podle tohoto ustanovení se trestní stíhání zastaví, není-li prokázáno, že skutek spáchal obviněný.

Z těchto důvodů Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným usnesením byl ve prospěch obviněného R. Š. porušen zákon v ustanovení § 172 odst. 1 písm. a) tr. ř. Tento výrok Nejvyššího soudu se ovšem sám o sobě nedotýká právní moci napadeného usnesení (§ 269 odst. 1 tr. ř.). Nejvyšší soud ponechal napadené usnesení i při zjištěném porušení zákona nedotčeno, to znamená, že nezrušil napadené usnesení (§ 269 odst. 2 tr. ř.) a nepřikázal nové projednání a rozhodnutí věci (§ 270 odst. 1 tr. ř.). Vycházel přitom z následujících úvah:

V otázce, zda obviněný R. Š. byl pachatelem skutku, vyvstaly mezi provedenými důkazy závažné rozpory. Podezření proti obviněnému vyplývá zejména z výpovědi svědka J. Ř., majitele autobazaru, z níž lze vyvodit, že osoba, která v autobazaru jednala jako prodávající, vystupovala pod jménem R. Š., vykazala se cestovním pasem znějícím na toto jméno, předložila technický průkaz vozidla, v němž byl R. Š. uveden jako držitel vozidla, a předložila též odpovídající osvědčení o technickém průkazu a

doklad o zaplacení pojistného ze zákonného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla. Naproti tomu obviněný R. Š. popřel, že by byl pachatelem skutku, a uvedl, že vozidlo neprodával a že v autobazaru vůbec nebyl. V této souvislosti je třeba dodat, že jako důkaz usvědčující obviněného R. Š. nelze posuzovat rekognici provedenou dne 11. 10. 1995, při které svědek J. Ř. na fotografii označil obviněného jako osobu, se kterou jednal jako s prodávajícím. Tento úkon je zatížen tak podstatnými vadami, že k němu jako k důkazu ve smyslu trestního řádu není možno přihlížet. O tomto úkonu, který měl v rámci dokazování velmi podstatný význam, nebyl vyrozuměn obhájce obviněného, ačkoli o jiných úkonech byl vyrozumíván v návaznosti na své podání ze dne 15. 9. 1994, jímž vyšetřovatele požádal, aby byl vyrozumíván o všech úkonech. Bylo tedy porušeno ustanovení § 165 odst. 2 tr.ř. (viz č. 43/1989 sb. rozh. tr.). K samotné rekognici spočívající v tom, že svědek označil fotografii obviněného mezi ostatními předloženými fotografiemi, bylo přikročeno bez toho, že by byl svědek vyzván, aby poznávanou osobu popsal. Tak bylo porušeno ustanovení § 93 odst. 2 tr.ř. (ve spojení s ustanovením § 103 tr. ř.). Toto ustanovení bylo porušeno i tím, že fotografie obviněného byla poznávajícímu svědku před rekognicí ukázána, jak o tom svědčí zpráva Policie ČR – Úřadu kriminální policie Praha ze dne 12. 9. 1994. Tím byla důkazní hodnota rekognice jako neopakovatelného úkonu zpochybněna (viz č. 54/1990 sb. rozh. tr.). Chybné přitom bylo již samotné provedení rekognice podle fotografie, protože nic nebránilo tomu, aby svědkovi byla osoba obviněného fyzicky, tj. nikoli na fotografii, ukázána mezi několika jinými osobami podobného vzhledu (viz č. 28/1986 sb. rozh. tr.).

Na druhé straně závažným důkazem, který svědčí proti podezření o tom, že obviněný R. Š. je pachatelem skutku, a který podporuje obhajobu obviněného, je odborné vyjádření v oboru grafické expertizy vypracované Policií ČR – Správou Jihomoravského kraje, odborem kriminalistické techniky a expertiz. Odborné vyjádření bylo vypracováno na podkladě porovnání podpisů znění "Š.", které se nacházejí na dokladech vyhotovených v autobazaru v souvislosti s prodejem vozidla, s podpisy obviněného R. Š. opatřenými postupem podle § 93 odst. 3 tr.ř. Odborné vyjádření vyznělo tak, že v žádném případě nebyla zjištěna shoda mezi spornými podpisy na straně jedné a srovnávacími podpisy na straně druhé. Tento závěr sice sám o sobě vyvolává pochybnost o důvodnosti podezření proti obviněnému, avšak nelze pominout některé další okolnosti vyplývající z obsahu odborného vyjádření. Předmětem zkoumání bylo pět sporných podpisů, z nichž v odborném vyjádření byl jeden označen z písmoznaleckého hlediska za nezpracovatelný a další čtyři za obtížně zpracovatelné. Při zkoumání sporných podpisů, které byly označeny za obtížně zpracovatelné, bylo v odborném vyjádření poukázáno na to, že jde o podpisy textové, psané nízkou písařskou úrovní, přičemž jeden podpis byl psán malou rychlostí a zbývající podpisy byly psány střední rychlostí se znaky podpisů nacvičených. Uvedená charakteristika sporných podpisů vzbuzuje otázku, zda případně nešlo o záměrně změněné podpisy, jejichž skutečným pisatelem je obviněný. Logice posuzovaného činu by totiž odpovídalo, aby obviněný, pokud byl pachatelem, svůj podpis změnil. K jakémukoli závěru při posuzování naznačené otázky však odborné vyjádření neskýtá žádný podklad. Pochybnosti o tom, zda podezření proti obviněnému je důvodné, jsou zesilovány tím, že výpověď svědka R. K. je podporována výpověď obviněného, podle níž obviněný a svědek byli s vozidlem dne 23. 7. 1994 v areálu Brněnské přehrady, kde vozidlo mělo být odcizeno. Obviněný poté na policii oznámil odcizení vozidla. Oznámení sice učinil až 20. 7. 1994, přičemž vysvětlil, proč ztrátu vozidla neoznámil dříve. Je sice možné uvažovat v tom, že svědek R. K. vypovídal nepravdivě a že obviněný v oznámení pouze fingoval ztrátu vozidla, avšak pro takový případ by logice činu odpovídalo spíše to, aby fingované oznámení ztráty vozidla bylo učiněno až poté, co obviněný obdržel peníze z prodeje vozidla (k tomu mělo dojít až 13. 8. 1994). Oznámením ztráty vozidla dne 26. 7. 1994 totiž obviněný, pokud by skutečně byl pachatelem stíhaného skutku, nelogicky riskoval, že vozidlo bude objeveno v autobazaru a že tím bude zmařen záměr týkající se jeho prodeje (vozidlo bylo prodáno až dne 11. 8. 1994).

Z obsahu spisu je patrné, že obviněný R. Š. oznámil ztrátu svých osobních dokladů, mimo jiné i ztrátu

občanského průkazu a cestovního pasu. Přitom podle dokladů vyhotovených v autobazaru prodávající osoba předložila cestovní pas. Obviněný měl podle policejního záznamu nahlásit ztrátu pasu dne 1 8. 8. 1994. Nebylo však objasněno, zda tento den je totožný s dnem ztráty pasu, nebo zda ke ztrátě došlo již dříve, kdy, za jakých okolností atd. Možnost, že v souvislosti s prodejem vozidla bylo zneužito ztraceného pasu obviněného, tak nebyla zcela bezpečně vyvrácena. Pro úplnost je třeba dodat, že podle policejního záznamu měl pas obviněného číslo 9795491, zatímco podle dokladů autobazaru měl pas prodávajícího číslo 9795691 . Zda jde jen o písarskou nepřesnost, nebo zda jde o skutečnou rozdílnost, nebylo objasněno.

Součástí obhajoby obviněného R. Š. bylo tvrzení, že dne 21 . 7. 1994, kdy vozidlo bylo předáno autobazaru k prodeji, ani dne 13. 8. 1994, kdy autobazar přidal prodávajícímu peníze získané prodejem vozidla, v Praze vůbec nebyl. Obviněný v těchto dnech podle své obhajoby byl v zaměstnání na svém pracovišti v Bobby Centru v Brně. V této spojitosti obviněný odkázal na to, že jeho přítomnost na pracovišti lze ověřit záznamem počítačové registrace telefonních hovorů. Zároveň obviněný předložil takový záznam, pokud jde o den 21 . 7. 1994. Citovaná obhajoba obviněného nebyla spolehlivě vyvrácena a nebyla nijak ani prověřena. Zejména nebyly provedeny žádné důkazy, na jejichž podkladě by bylo možno ověřit, že předložený záznam počítačové registrace telefonních hovorů se skutečně týká telefonní stanice užívané obviněným, že nikdo jiný tuto telefonní stanici nemohl užívat atd. K těmto otázkám bylo nutno vyslechnout odpovědné pracovníky Bobby Centra a také osoby, se kterými obviněný podle své obhajoby v kritickou dobu telefonicky hovořil a jejichž jména uvedl. Pro úplnost je třeba dodat, že ohledně namítané přítomnosti obviněného na pracovišti dne 13. 8. 1994 nebyly provedeny vůbec žádné důkazy, a to ani ty, jichž se obviněný dovolával.

Dokazování zůstalo neúplné i v dalších směrech, na které ve stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti důvodně poukázal. Výpověď svědka J. Ř. nebyla ověřena výpověďmi dalších svědků z řad pracovníků autobazaru, ačkoli podle zprávy Policie ČR – Úřadu kriminální policie Praha se ve stadiu před zahájením trestního stíhání pracovníci autobazaru vyjadřovali k osobě, která v autobazaru vystupovala jako prodávající. Neproověřeno zůstalo také tvrzení svědka J. Ř., že si dotazem na policii v Brně ověřoval, zda vozidlo není odcizené. Okolnosti vzniku padělku technického průkazu a možnost jeho předání autobazaru jinou osobou než obviněným nebyly vůbec objasňovány. K okolnostem pořízení kopie technického průkazu vozidla pro potřeby leasingové společnosti ŠkoFin, ani k tomu, zda a kdy obviněný této společnosti oznámil ztrátu vozidla, rovněž nebylo prováděno žádné dokazování. Nevysvětlený zůstal rozpor mezi tou částí výpovědi obviněného, v níž uvedl, které doklady mu byly odcizeny, resp. je ztratil, přičemž mezi těmito doklady výslovně nebyl uveden technický průkaz vozidla, a tou částí jeho výpovědi, v níž uvedl, že s autobazarem vůbec nejednal, to znamená nepředal autobazaru žádné doklady od vozidla. Bez vysvětlení zůstaly i okolnosti týkající se klíčů od vozidla, a to vzhledem k tomu, že obviněný při oznámení ztráty vozidla dne 26. 7. 1994 tvrdil, že jedny klíče má u sebe. Nebyly zjišťovány majetkové poměry obviněného v době před údajnou ztrátou vozidla a v době po ní, zejména z toho hlediska, zda případně nedošlo k nápadné změně těchto poměrů, která by mohla ukazovat na získání nápadně vysoké částky peněz. Nijak nebylo prověřeno, jaký byl vztah obviněného R. Š. a svědka R. K., a to zejména se zřetelem k tvrzení obviněného, že svědka používal jako svého řidiče. Obviněný nebyl postaven tváří v tvář svědku J. Ř., případně dalším svědkům, zejména z řad pracovníků autobazaru (§ 94 odst. 1 tr. ř.). Pokud byl obviněný vyslýchán dne 29. 1 . 1996, nacházel se podle protokolu ve Vazební věznici v Olomouci, ačkoli v posuzované věci nebyl vzat do vazby. Mělo být proto ověřeno, z jakých důvodů je obviněný ve vazbě a zda tyto důvody případně nesouvisejí s posuzovanou věcí.

S ohledem na povahu okolností, které měly být dokazovány, a na charakter důkazních prostředků, které přicházely v úvahu, je zjevné, že pokud potřebné dokazování nebylo provedeno ihned, jakmile vyvstala jeho potřeba, nelze již s výrazným časovým odstupem, který nastal, očekávat natolik konkrétní výsledky dalšího dokazování, aby to opravňovalo reálný předpoklad důvodného postavení

obviněného před soud na podkladě obžaloby podle § 176 odst. 1 tr.ř. Za této situace zájem na nápravě nezákonného usnesení státního zástupce o zastavení trestního stíhání nepřevažuje nad zájmem na zachování stability pravomocného rozhodnutí. To vedlo Nejvyšší soud k tomu, že sice vyslovil zjištěné porušení zákona, avšak ponechal napadené usnesení nedotčeno.